

**УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“
БУРГАС**

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Златина Калудова Караджова

относно конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас

по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“

професионално направление 3.9. „Туризм“

научна специалност „Икономика и управление“ /Туризм/

**I. ОСНОВАНИЕ И ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПОЛУЧЕНИТЕ
МАТЕРИАЛИ**

Със заповед РД 382 / 21.12. 2017 г. на ректора на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“ професионално направление 3.9. „Туризм“ научна специалност „Икономика и управление“ /Туризм/, обявен в ДВ, бр. 91/14.11.2017. С решение на научното жури /Протокол 1 от 05.02. 2018 / ми е възложено да изготвя становище.

За участие в обявения конкурс са подали документи двама кандидати:

❖ Гл. ас. д-р Антонина Стоянова Недкова – преподавател в катедра „ Организация и технология на туристическото обслужване“ в Колеж по туризъм към Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас;

❖ Хоноруван асистент Захарий /Жеко/ Манолов Дечев - преподавател в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Колеж по туризъм, Катедра ИУТО (Икономика и управление на туристическото обслужване) и Факултет обществени науки, Катедра „Маркетинг и туризъм“.

Предоставени са ми материали в съответствие с изискванията на нормативните документи. Всички документи по процедурата са редовни и отговарят на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и академични длъжности на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас.

И двамата кандидати представят пълен комплект документи на хартиен и електронен носител.

II. СТАНОВИЩЕ ЗА КАНДИДАТ ГЛ. АС. Д-Р АНТОНИНА СТОЯНОВА НЕДКОВА

2.1. Биографични данни за кандидата

Гл. ас. д-р Антонина Стоянова Недкова е родена на 30.10. 1962. Завършва висше образование в гр. Пловдив – Институт по хранително-вкусова промишленост, където придобива магистърска степен по специалност: «Технология на животинските хранителни продукти, на консервирането и на общественото хранене». Има придобита следдипломна квалификация от УНСС като «правоспособен учител» за прогимназиална училищна степен. Има защитена докторска степен по научна специалност Методика на обучението по шифър 05.07.03., професионално направление 1.2 „Педагогика» и през 2016 г. придобива образователна и научна степен » Доктор на науките» към Университет по

Библиотекознание и информационни науки, София - шифър 3.5.
Обществени комуникации и информационни науки.

Владее на добро ниво английски и руски език и декларира завиден набор от социални, организационни, технически умения и компетенции.

2.2. Оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

От 1981 г. до момента гл. ас. д-р Антонина Недкова е преподавател към Колеж по туризъм – Бургас, където води дисциплините «Технологично обзавеждане на хотела и ресторанта», „Технология на кулинарната продукция”, „Комбинирани тематични занятия”, „Грижа за клиента”, „Организация и функциониране на кухнята и ресторанта”. Тя извършва и научноизследователска, консултантска и организационна дейност. От приложената справка за аудиторната заетост, а именно “ 2013-2014г.-674,10 часа; 2014-2015г.-611,60 часа; 2015-2016г.-620,00 часа; 2016-2017г. – 680,60 часа“ е видно, че има повече от изискуемата учебна натовареност.

2.3. Оценка на научната и научно-приложната дейност на кандидата

За участие в конкурса е предствен списък със заглавия и резюмета, включващ 65 броя научни публикации, от които автореферат за присъждане на образователна и научна степен „доктор на науките“, 5 бр. монографии, /от които 2 бр. в съавторство/, 1 бр. студия, 1 бр. учебник, 1 бр. учебно помагало, разработено в съавторство, 31 бр. статии и 25 бр. доклади. Общият обем публикации е 1170 страници.

В по-голямата си част от разработките гл. ас. д-р Антонина Недкова е единствен автор, което ми дава основание да приема, че посочените приноси са лично дело на авторката.

Структурата на публикациите е показана в следната таблица:

Таблица 1

ПУБЛИКАЦИИ	Общо	Моно- графии	Пома- Гала	Студии	Статии	Доклади	Авто- реферат	Уточнение
• за конкурс за доцент	1170	5 – 600 стр.	2 – 182 стр.	1 – 79 стр.	30 – 117 стр.	25 – 96 стр.	1- 63 стр.	По актуален списък към месец ноември 2017 г.

2.4. Пронеси с научен, научно-приложен и приложен характер

Като научни приноси и такива с научно – приложен характер се открояват следните:

- ❖ Разработване и прилагане на алтернативни учебни технологии и методически решения в подготовката на специалисти и мениджъри за туристическата индустрия.

- ❖ Създаване на учебни модели с екипна форма на обучение по „Технология на кулинарната продукция”, приложими и по други учебни дисциплини, свързани с туристическото обслужване.

- ❖ Изработване и разпространяване на учебни материали с практически задачи, приложими в преподаваните дисциплини: „Технологично обзавеждане на хотела и ресторанта”и „Технология на кулинарната продукция”, при практическото обучение на студенти от Колеж по туризъм.

❖ Разработване на съвременен инструментариум за емпирични изследвания и развитие на професионални умения и компетентности на студентите по учебната дисциплина „Технология на кулинарната продукция” и други профилирани учебни дисциплини, изучавани в колежанското образование по туризъм.

❖ Дефиниране, предифиниране и актуализиране на основни дидактически категории като: „учебен екип”, „екипно учене”, „професионални компетенции” при производството на кулинарна продукция, свързана с дейностите на туристическото обслужване.

❖ В критично-методически план: преразглеждане на основни педагогически възгледи за разнообразие и целесъобразен подбор на учебни форми и методи, за динамично балансиране на познавателната активност на учащите се, както и ролята на преподавателя в професионалната подготовка на студентите от Колеж по туризъм за практикуване на разнообразни дейности, обслужващи туристическата индустрия.

Като приноси с приложен характер приемам следните:

❖ Аprobиране на учебно-преподавателски модели с практико-приложен характер за формиране на професионални компетентности на студентите при обучение по учебните дисциплини: „Технологично обзавеждане на хотела и ресторанта”, „Технология на кулинарната продукция”, свързани с дейностите на туристическото обслужване.

❖ Аprobиране и успешно прилагане на специфични модели на обучение по дисциплините: „Технологично обзавеждане на хотела и ресторанта”, „Технология на кулинарната продукция”, при подготовката на специалисти упражняващи профелирани дейности в туристическия сектор.

❖ Предлагане и реализиране на инструментариум за проверка и оценка на знанията и уменията на студентите за конкретни дейности в

туристическото обслужване по ”Технология на кулинарната продукция”, профелирана учебна дисциплина изучавана в Колежа по туризъм.

❖ Подготовка, организация и реализиране на теоретико-приложни изследвания и анализиране на резултати от учебно-методически иновации в обучението на студенти от Колеж по туризъм в духа на съвременни изисквания към туристически дейности и услуги.

2.5. Критични бележки и препоръки

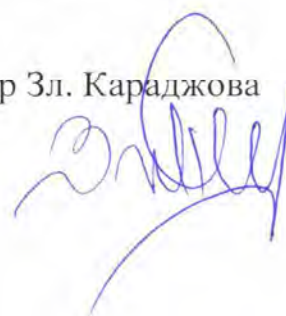
Критичните ми бележки и препоръки се свеждат най-вече до това, публикациите на гл. ас. д-р Антонина Недкова да бъдат повече с икономически профил за участие в конкурс за доцент по научна специалност „Икономика и управление“ /Туризъм/, отколкото посочените тези, които в преобладаващата си част засягат „Методика на обучението по туризъм“.

2.6. Заключение

Въз основа на анализа и оценката на педагогическата, научната и научно – приложната дейност на кандидата, считам, че гл. ас. д-р Антонина Стоянова Недкова отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ Бургас. При наличието на двама кандидати за обявения конкурс и сравнявайки научната продукция на двамата в количествено и качествено отношение е видна убедителната преднина на другия кандидат, което ми дава основание да не гласувам за избирането на гл. ас. д-р Антонина Стоянова за „доцент“ в ОВО „Социални, стопански и правни науки“, ПН 3.9. „Туризъм“, научна специалност „Икономика и управление“.

20.03.2018

изготвил становището: доц. д-р Зл. Караджова

III. СТАНОВИЩЕ ЗА КАНДИДАТ ЗАХАРИЙ /ЖЕКО/ МАНОЛОВ ДЕЧЕВ

3.1. Биографични данни за кандидата

Хон. ас. д-р Захарий /Жеко/ Манолов Дечев е роден на 03. 04. 1970 г. в гр. Айтос, Община Айтос, Област Бургас. Завършва средното си образование в гр. Поморие през 1988 и през 1996 г. придобива висше образование, магистърска степен, Специалност Теология (Богословие), Учител по Теология (Богословие) в СУ „Св. Климент Охридски. През 2007г. защитава Образователна и научна степен „Доктор“, по научна специалност 05. 07. 03. „Методика на обучението по религия“. През 2017 г. завършва ОКС „Магистър“ по Туризм - Магистърска програма – „Културен туризм“.

В творческата автобиография е експониран трудов стаж повече от 20 години като хоноруван преподавател и лектор към различни Университети и организации. В случая вземам под внимание следния професионален опит, от който е видно, че са налице повече от изискуемите според Правилника на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ 8 години:

❖ 2001 г. - 2002 г. Хоноруван преподавател в Колеж по туризм при Университет „Проф. д-р Асен Златаров“. Специалност “Организация и управление на туристическото обслужване”.

❖ 2016 г. - до момента. Хоноруван асистент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Колеж по туризм, Катедра ИУТО (Икономика и управление на туристическото обслужване). ОКС – „Професионален бакалавър“. Специалност „Организация и управление на туристическото обслужване”.

❖ 2013 г. - до момента. Хоноруван асистент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, ФОН, Катедра „Маркетинг и туризм“. ОКС – „Бакалавър“. Специалност „Туризм“.

3.2. Оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Хон. ас. д-р Захарий /Жеко/ Манолов Дечев осъществява учебно-педагогическа дейност в Колеж по туризъм и ФОН към Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ пред студенти – редовно и задочно обучение в ОКС „Бакалавър“ по дисциплините „Екскурзоводство“ и „Методика на екскурзоводското обслужване“. Приложени са две учебни програми, разработени през 2015, съответно 2016 и актуализирани през 2017.

3.3. Оценка на научната и научно-приложната дейност на кандидата

За участие в конкурса е предствен списък със заглавия и резюмета, включващ 56 броя научни публикации, от които: 4 бр. авторски монографии, 4 бр. студии, 2 бр. учебни помагала, 22 бр. статии и 24 бр. доклади. Общият обем публикации е 1456 страници.

Във всичките си разработки хон. ас. д-р Захарий Дечев е единствен автор, което ми дава основание да приема, че посочените приноси са лично дело на автора.

Структурата на публикациите е показана в следната таблица:

Таблица 1

ПУБЛИКАЦИИ	Общо	Моно- графии	Пома- гала	Студии	Статии	Доклади	Авто- реферат	Уточнение
• за конкурс за доцент	56 - 1456 стр.	4 -862 стр.	2 -208 стр.	4 -61 стр.	22 -146 стр.	24 -179 стр.		По актуален списък към месец ноември 2017 г.

3.4. Пронеси с научен, научно-приложен и приложен характер

Научни приноси:

Считам, че в публикациите от тематично направление „Методически аспекти на обучението по туристическа екскурзоводска дейност във ВУ“ са открити приноси с изцял научен характер, а именно:

⇒ *Разработено е учебно помагало, което е пряко свързано с провежданите семинарни упражнения по учебната дисциплина „Екскурзоводство“*

✓ Прилага се единна дидактическа технология в структурата на обучение в семинарните упражнения.

✓ Прилагат се компетентностният, интерактивният и рефлексивният подходи на обучение в семинарните упражнения.

✓ Разработена е методическа система от оригинални учебно-изследователски задачи.

✓ Разработена е система от учебни практикуми за развиване на професионалните компетенции на студентите-бъдещи екскурзоводи.

✓ Разработена е система за задължителна самостоятелна извънаудиторна подготовка, като елемент на самостоятелната дейност на студентите.

✓ Разработена е процедура за стимулиране на авторефлексия на студента чрез самоконтрол и самооценка.

⇒ *Разработено е учебно помагало в помощ на студентите при разработване на курсова работа по „Екскурзоводство“.*

✓ Прилага се единна технология за разработване на структурата на курсовата работа по екскурзоводство на студентите с предварително зададени технически изисквания за оформяне на текста.

✓ Основните теми за курсова работа са разработени в методическа система и са представени в тематични направления.

✓ Изведен е тематичният обхват на всяко направление чрез обоснована познавателна ориентация и примерна технология за разработване на темата на курсовата работа.

⇒ *Разработен е модел на педагогическата ролева игра, като съвременен образователен подход и технология на обучение в семинарните упражнения по екскурзоводство.*

✓ Направено е съвременно историческо проучване на развитието на ролевата игрова дейност.

✓ Извършено е систематизиране на отделните типове ролеви игри, прилагани в процеса на обучение на студенти.

✓ Обособени са отделните етапи в ролевата игра, които организационно и технологически структурират приложението ѝ в обучителната игрова практика.

✓ Анализирани са на методическо равнище конструиращите реалии и технологически особености на ролевата игра, като игрови метод на обучение на студентите в семинарните упражнения по учебната дисциплина „Екскурзоводство” в университетското им образование в специалност „Туризм”.

✓ Разкриват се специфичното методическо проявление и технологичните особености на ролевата игрова дейност в процеса на обучение в семинарните упражнения по „Екскурзоводство” с примери от екскурзоводската практика.

Като тематични направления, в чиито публикации се открояват научно-приложни приноси приемам следните:

1. „Специфики на екскурзоводската теория и практика“

⇒ *Изведени са водещите аспекти на екскурзоводското познание като увод в екскурзоводската теория и практика.*

✓ Открито е туристическото екскурзоводство като субдисциплина на туристическата наука.

✓ Изведена е взаимовръзката между екскурзоводската теория и екскурзоводската практика като единна методическа система.

✓Туристическото екскурзоводство се фиксира като важно обществено явление, чиято значимост и обхват се разширяват непрекъснато

✓Открито е взаимовръзката между екскурзоводство и „Педагогика на свободното време“.

✓Открито е, че за успешното изпълнение на своите задачи екскурзоводът трябва да има солидна и многоаспектна професионална подготовка – научна и практическа, отговаряща на съвременните изисквания при обслужване на туристите.

⇒ *Монографичният труд „Теоретични проблеми на туристическото екскурзоводство“ разкрива научните и методологически основи на екскурзоводската дейност в туризма.*

✓Туристическото екскурзоводство е обосновано като важна област в системата на науките за туризма. Централна фигура в туристическото екскурзоводство е екскурзоводът.

✓Изведен е статутът на туристическото екскурзоводство, като част от системата на науките за туризма.

✓Направен е опит за очертаване на отделните архитектурни дялове в екскурзоводската теория.

✓Изведени са връзките на интегрираност на екскурзоводството с другите науки.

✓Открити са методологическите подходи, изграждащи теоретичния концептуален базис на екскурзоводската теория.

✓Обособени са в теоретико-емпиричен аспект същността, методите и етапите на научноизследователската дейност в туристическата екскурзоводска проблематика.

⇒ *Направен е задълбочен анализ на отделните екскурзоводски длъжности за устойчиво развитие на екскурзоводската дейност в туристическата индустрия.*

✓Дефинирано е работно определение на туристическия екскурзовод.

✓ Определени са характеристиките и спецификите на екскурзоводските длъжности в туризма.

✓ Представена е класификация на екскурзоводските длъжности в туризма.

⇒ *Открито е значимостта на екскурзоводските методи, прилагани от екскурзовода при провеждане на екскурзоводската беседа.*

✓ Извършена е систематизация на отделните екскурзоводски методи според източника на информация в три отделни групи.

✓ Открити са водещите детерминанти, функции и свойства на екскурзоводските методи, създаващи условия за постигане на методическа ефективност при приложението им в практиката.

✓ Описани са характеристиките на някои екскурзоводски методи и методически похвати, прилагани най-често в екскурзоводската дейност.

2. Теоретични проблеми на туристическото краезнание и туристическото странознание.

⇒ *Открити са теоретико-концептуалните и интегративни основи на туристическото краезнание.*

✓ Извършен е съвременен исторически преглед на българското краезнание.

✓ Обоснована е концептуалната същност на туристическото краезнание.

✓ Направен е опит за въвеждане и научно обосноваване на „Туристическото краезнание“ в сферата на туризма.

✓ Очертани са методическите аспекти на научното теренно краеведско изследване.

✓ Изяснени са теоретико-интеграционните особености на туристическото краезнание с православното църковно краезнание.

✓ Аргументирана е взаимовръзката на регионалните туристически ресурси с туристико-краеведската проблематика.

✓ Открито е значимостта на местното автентично културно-историческо и традиционно наследство, като провокираща персонологична мотивираност и

културно-познавателен интерес от страна на туристите, при съставянето и популяризирането на туристически маршрути.

✓ Направен е опит за изясняване на взаимовръзката туризъм, краезнание и екскурзоводство.

✓ Обоснована е специфичната професионална характеристика на местния екскурзовод като активен краевед, добър познавач на регионалната история на населеното място, компетентен за конкретни местни туристически обекти, притежаващ специфични и типични краеведски познания за края и туристическия район.

⇒ *Посочена е теоретичната обосновааност на туристическото странознание като научно-теоретична система.*

✓ Разгледани са някои теоретични аспекти на туристическото странознание, свързани с наименованието, главната изследователска цел, изследователски задачи и парадигмалната му определеност като научна област в системата на науките за туризма.

✓ Анализирани и обобщени са интегративните и интердисциплинарни характеристики на туристическото странознание с някои други науки, като Странознание, География на туризма и Туристическо краезнание.

✓ Анализирана е теоретико-емпиричната взаимосвързаност на туристическото краезнание с туристическото странознание.

✓ Изведени са основните теоретични познания в областта на туристическото странознание, необходими в работата на екскурзовода.

Като лицензиран екскурзовод, работещ за български и световни туроператори, считам, че публикациите от тематично направление «Професионалният облик на туристическия екскурзовод» и „Поклонническо пътуване и религиозен туризъм“ имат преобладаващо приложен характер със следните приноси :

⇒ *Анализирани са някои актуални проблеми, свързани с професионалния облик, професионалната компетентност и лидерство на туристическия екскурзовод в туристическата практика.*

✓ Открити са някои от компонентите, характеризиращи професионализма на туристическия екскурзовод.

✓ Дефинирано е авторско работно определение на туристическия екскурзовод.

✓ Изведени са основополагащите обективни и субективни факторни влияния, свързани с изграждането на професионалния образ на екскурзовода и правилния избор на професия от младия специалист.

✓ Обосновани са компонентите, изграждащи в психологически аспект професионалния облик на туристическия екскурзовод, а именно: когнитивен, мотивационен, действен, емоционален и авторефлексивен.

✓ Характеризирани са водещи детерминанти на основата на психологическия анализ относно полагания екскурзоводски труд от екскурзовода.

✓ Дефиниран е конструктът „професионална компетентност на туристическия екскурзовод”.

✓ Представен е на теоретично равнище таксономичен модел на професионалната компетентност на туристическия екскурзовод.

✓ Изяснени са формалните измерения, критерии и възможните конструиращи етапи в развитието на професионалната компетентност на туристическия екскурзовод.

✓ Изведени са функциите на екскурзовода-лидер, отнасящи се до неговата конкретна ръководна роля в дейността и начин на екскурзоводско обслужване на туристите.

✓ Разгледани са в систематизиран вид професионално-личностните качества на екскурзовода.

⇒ *Открити са специфичните проблеми, характеризиращи първоначалната професионална адаптация и дезадаптация на младия екскурзовод.*

✓Разгледани са отделни теоретико-емпирични аспекти, свързани с професионалната адаптация и дезадаптация на начинаещия екскурзовод.

✓Описани са основните обективни и субективни факторни влияния при професионалната адаптация на екскурзовода.

✓Открити са относително основните етапи на професионално адаптиране: първи етап – теоретичен и втори етап - практически.

✓Посочени са обективните и субективни индикатори за състоянието на професионалната адаптация на екскурзовода.

✓Фиксирани са социално-психичните адаптационни проблеми в първоначалното професионалното развитие на личността, породени от естеството на нови, непознати и неовладени професионални трудности и налични бариери за младия специалист.

✓Анализирани са характерните затруднения за дезадаптация, или симптомите на емоционално изгаряне, които съпътстват туристическия екскурзовод при изпълняване на служебните задължения.

⇒ *Обобщена е спецификата на ораторската култура на екскурзовода в екскурзоводската практика.*

✓Конкретизирани са особеностите и е извършена класификация на ораторските изяви на екскурзовода.

✓Диференцирана е спецификата на монологичната и диалогична ораторска изява на екскурзовода.

✓Открити са особеностите на ораторския стил на екскурзовода, свързан с професионалните му задължения.

✓Систематизирани са отделните реторични принципи и реторични етапи (канони), регламентиращи ораторските изяви на туристическия екскурзовод.

✓Разгледани са водещите акустични, кинестични и проксемични вариативности в ораторските изяви на туристическия екскурзовод.

По отношение на второто тематично направление:

⇒ Изяснено е поклонничеството като традиция, пораждена от стремежа на поклоника да се поклони на св. места в Йерусалим, свързани с живота и дейността на Спасителя, а самата технологична последователност на поклонническото пътуване изисква извършването на предварителна методическа подготовка от водача, за да се реализира и проведе успешно.

✓ Изяснено е етимологическото значение на думата „поклонничество“ и е представена авторска дефиниция за християнското поклонничество.

✓ Поклонническото пътуване е дефинирано като един от видовете религиозен туризъм.

✓ Представена е авторска обосновка на понятието поклонник, като субект в поклонническото пътуване, и е открито разграничението в значението на думата турист и поклонник.

✓ Анализирани са мотивационният профил и е направен опит за изясняване на основните характеристики в типологията и сакралния образ на поклонника.

✓ Открито е религиозното преживяване като характерен момент в християнското поклонничество.

✓ Поклонническото пътуване е обосновано като специфична форма на катехизация.

✓ Изяснена е технологичната структура на поклонническото пътуване като форма на катехизация.

✓ Обоснована е необходимостта от провеждането на катехизация в служението на пастиря при извършване на поклонническо пътуване за православните християни от енорията, като част от църковната духовно-просветната дейност.

3.5. Критични бележки и препоръки

Налице е концентриране на научната продукция на кандидата преобладаващо на български език. В тази връзка е и основната ми

забележка и препоръка, а именно публикуване на статии и участие в международни конференции на английски език, както и в реферирани и индексирани чуждестранни издания.

3.6. Заключение

Въз основа на анализа и оценката на педагогическата, научната и научно – приложната дейност на кандидата, считам, че хон. ас. д-р Захарий /Жеко/ Манолов Дечев отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ Бургас. Това ми дава основание да оценя положително цялостната му дейност и да гласувам „за“ неговото избиране. Препоръчвам кандидатът да бъде избран на академична длъжност „доцент“ в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ Бургас по професионално направление 3.9. Туризм, научна специалност „Икономика и управление“ (Туризм).

20.03.2018

изготвил становището:

доц. д-р Златина Караджова